

WYROK Z DNIA 27 CZERWCA 2012 R.

V KK 165/12

Wyrok uchylający wydany w postępowaniu kasacyjnym może nie zawierać orzeczenia następczego, w szczególności wówczas, gdy konieczne jest wyeliminowanie z zaskarżonego orzeczenia rozstrzygnięcia wydanego z rażącą obrazą przepisu prawa karnego materialnego, a eliminacja taka nie wymaga ponownego rozpatrywania sprawy.

Przewodniczący: sędzia SN Z. Puskarski.

Sędziowie: SN W. Wróbel, SA (del. do SN) D. Kala (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy w sprawie Barbary C., skazanej za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. i in., po rozpoznaniu na posiedzeniu – bez udziału stron – w dniu 27 czerwca 2012 r., kasacji wniesionej na korzyść skazanej przez Prokuratora Generalnego, od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 marca 2012 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 15 maja 2006 r.,

u c h y ł i ł w całości zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w P. (...).

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 15 maja 2006 r. Barbara C., Marek C. i Ryszard C. zostali uznani za winnych popełnienia, wspólnie i w porozumieniu, przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 11 § 2 k.k. i za to przestępstwo, na podstawie art. 294 § 1

k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 33 § 1 – 3 k.k., sąd wymierzył każdej z tych osób karę roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę 50 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 30 zł. Powyższym wyrokiem sąd uznał Barbarę C., Marka C. i Ryszarda C. za winnych popełnienia, wspólnie i w porozumieniu, przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i za to przestępstwo, na podstawie art. 294 § 1 k.k. i art. 33 § 1-3 k.k., sąd wymierzył każdej z tych osób karę 2 lat pozbawienia wolności i karę 70 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 30 zł. Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. sąd połączył orzeczone kary pozbawienia wolności i wymierzył kary łączne 2 lat pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 30 zł. Na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k., wykonanie orzeczonych kar łącznych pozbawienia wolności sąd warunkowo zawiesił na okres próby 5 lat.

Od przedmiotowego wyroku apelację, na niekorzyść oskarżonych, wniósł prokurator, kwestionując wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karach i domagając się ich zaostrzenia. Apelację wniósł także oskarżyciel posiłkowy, który podnosząc m.in. naruszenie art. 72 § 2 k.k., domagał się zobowiązania wszystkich oskarżonych do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem przypisanym im w pkt. 1 wyroku.

Sąd Okręgowy w P., wyrokiem z dnia 23 stycznia 2007 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że „na podstawie art. 72 § 2 k.k. zobowiązał oskarżonych do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz spółki z o.o. W. kwoty 304 961,32 zł każdy, w terminie 4 lat od uprawomocnienia się wyroku”. W pozostałej części sąd odwoławczy utrzymał w mocy zaskarżony wyrok i rozstrzygnął o kosztach sądowych postępowania odwoławczego.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 23 stycznia 2007 r., zaskarżając go na korzyść skazanej Barbary C., w części

dotyczącej zobowiązania jej do naprawienia szkody (art. 72 § 2 k.k.) – wniósł Prokurator Generalny. Autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia zarzucił w nim: „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 415 § 5 k.p.k., polegające na zobowiązaniu Barbary C., na podstawie art. 72 § 2 k.k., do naprawienia szkody na rzecz spółki z o.o. W. mimo, że roszczenie wynikające z przestępstwa było już przedmiotem postępowania cywilnego”.

Odwołując się do tak sformułowanego zarzutu, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie powyższego wyroku Sądu Okręgowego w P. w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy, wyrokiem z dnia 3 lutego 2012 r. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 23 stycznia 2007 r. w części dotyczącej zobowiązania Barbary C., na podstawie art. 72 § 2 k.k., do naprawienia szkody; wydatkami postępowania kasacyjnego obciążył Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy w P., wyrokiem z dnia 16 marca 2012 r., po rozpoznaniu apelacji oskarżyciela posiłkowego, „utrzymał w mocy zaskarżony wyrok [Sądu Rejonowego w P. z dnia 15 maja 2006 r.,] w stosunku do oskarżonej Barbary C., uznając apelację za oczywiście bezzasadną”. Powyższym wyrokiem rozstrzygnięto także o kosztach sądowych postępowania odwoławczego.

Już w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 marca 2012 r. wskazano, że wyrok ten nie powinien zapaść, skoro „Sąd Najwyższy zakończył postępowanie odwoławcze w stosunku do Barbary C. i ponowne rozpoznanie apelacji oskarżyciela posiłkowego w tej sprawie przez Sąd Okręgowy było niedopuszczalne”.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 marca 2012 r., zaskarżając go w całości, na korzyść oskarżonej Barbary C., wniósł Prokurator Generalny. Autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia zarzucił

w nim: „rażące i stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., naruszenie przepisu prawa procesowego, to jest art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na ponownym rozpoznaniu w postępowaniu odwoławczym apelacji oskarżyciela posiłkowego i wydaniu przez Sąd Okręgowy w P. w dniu 16 marca 2012 r. wyroku, pomimo tego że Sąd Najwyższy rozpoznając kasację Prokuratora Generalnego od wydanego poprzednio wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 23 stycznia 2007 r., uchylając zaskarżony wyrok w części dotyczącej zobowiązania Barbary C., na podstawie art. 72 § 2 k.k., do naprawienia szkody, nie przekazał sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym”.

Odwołując się do tak sformułowanego zarzutu, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w P.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego – wniesiona na korzyść skazanej Barbary C. – okazała się oczywiście zasadna w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k., zarówno w części wskazującej na zaistniałe, rażące naruszenie przepisu prawa karnego procesowego (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.), stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą (art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.), jak też w części domagającej się uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 marca 2012 r.

Przechodząc do wyjaśnienia przyczyn wydania przez Sąd Najwyższy rozstrzygnięcia zamieszczonego w sentencji wyroku tego Sądu, należy nadmienić, że w istocie wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., wydanym po rozpoznaniu kasacji Prokuratora Generalnego, uchylono zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 23 stycznia 2007 r., w części dotyczącej zobowiązania Barbary C., na podstawie art. 72 § 2 k.k., do naprawienia szkody. Wskazany wyrok Sądu Najwyższego nie zawierał orzeczenia następczego.

W judykaturze wskazuje się, że wyrok uchylający wydany w postępowaniu kasacyjnym, może nie zawierać orzeczenia następczego w szczególności wówczas, gdy „konieczne jest wyeliminowanie z zaskarżonego orzeczenia rozstrzygnięcia wydanego z rażącą obrazą przepisu prawa karnego materialnego, a eliminacja taka nie wymaga ponownego rozpatrywania sprawy” (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 10 grudnia 2002 r., V KK 317/02, Lex nr 74385; 19 października 2005 r., IV KK 199/05, R-OSNKW 2005, poz. 1893; 28 lutego 2008 r., III KK 454/07, Lex nr 406859). Możliwość wydania tego rodzaju wyroku uchylającego wyprowadza się w drodze argumentacji *a fortiori* z art. 537 § 2 k.p.k. Wskazuje się, że „uchylenie takie pełni wówczas rolę podobną, jak – możliwe w trybie kasacji – uniewinnienie oskarżonego, tyle że odnosi się jedynie do wyeliminowania z orzeczenia tylko jakiegoś bezprawnego, szczególnego rozstrzygnięcia, podczas gdy uniewinnienie oznacza, że oskarżony był w ogóle niesłusznie skazany” (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2002 r., V KK 317/02, Lex nr 74385).

Tak więc wyrok kasacyjny Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., w istocie modyfikował zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 23 stycznia 2007 r., uchylając ten wyrok w części dotyczącej zobowiązania Barbary C., na podstawie art. 72 § 2 k.k., do naprawienia szkody. Wskazany wyrok Sądu Najwyższego nie przekazywał sprawy do ponownego rozpoznania i należy go uznać za orzeczenie kończące postępowanie.

Sąd Okręgowy w P., ponownie rozpoznając sprawę w postępowaniu odwoławczym i wydając w dniu 16 marca 2012 r. wyrok, rażąco naruszył art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Przepis ten stanowi, że: „nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy: (...) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone (...)”. Odnosząc treść art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. do specyfiki postępowania

odwoławczego należy stwierdzić, że w realiach tej sprawy nie było podstaw do przeprowadzenia tego stadium procesu, skoro postępowanie karne o tożsamym przedmiocie (*idem*), zostało co do Barbary C. prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r.

Nadmienić w tym miejscu trzeba, że stan rzeczy osądzonej (*res iudicata*) to negatywna, bezwzględna przesłanka procesowa, wyłączająca postępowanie karne w każdym układzie procesowym (szerzej M. Rogalski: Przesłanka powagi rzeczy osądzonej w procesie karnym, Kraków 2005, s. 313). Naruszenie dyspozycji art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. i rozpoznanie sprawy mimo stanu rzeczy osądzonej, skutkuje powstaniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej. Zgodnie bowiem z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., „niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd (...) uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli zostało wydane pomimo to, że postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało już prawomocnie zakończone”. W doktrynie trafnie podkreśla się przy tym, że skoro w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. mówi się o postępowaniu karnym bez dookreślenia tego postępowania zwrotem „inne”, to „(...) nie jest istotne, czy prawomocne orzeczenie kończące postępowanie karne zapadło już wcześniej w tym postępowaniu, w którym zostało wydane kolejne orzeczenie, czy też w innym” (M. Rogalski: Przesłanka powagi..., s. 346).

Skoro więc w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy w P., prowadząc postępowanie odwoławcze i wydając wyrok w dniu 16 marca 2012 r., rażąco naruszył art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza o jakiej stanowi art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. W konsekwencji więc wystąpiła podstawa kasacyjna z art. 523 § 1 k.p.k.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy zobowiązany był uchylić w całości powyższy wyrok Sądu Okręgowego w P. I tak też uczynił. Z oczywistych

powodów nie było podstaw do formułowania w sentencji wyroku Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia następczego.